

Joentaan kansakoululaiset keväällä 1923. Opettaja Jaana Kähkönen kuvan lähettäjän Eeva Tuomisen o.s. Paukku, takana ylälaidassa.

Juho Peltosen talo Paukunmäellä. Kuva otettu jatkosodan aikana 1943.

Paukunmäki

Kotikyläni Paukunmäki sijaitsi kirkolta n 5 km etelään. Se oli pieni pinta-alaltaan ja siinä oli vain 14 maalaistaloa, osuuskauppa ja kansakoulu. Asutus oli tiheää, joten pelto- ja metsäpinta-alat olivat useassa eri lohossa, mikä oli ominaista muissakin kylissä. Osuuskaupasta saimme kaikkea, mikä kuuluu jokapäiväisiin tarpeisiimme. Se palveli myös lähikylä.

Villamäellä oleva suuri kansakoulu oli laajan koulupiirimme alueella monelle ainoa opinahjo. Sieltä saimmekin monta hyvää ja tarpeellista tiedonjyvää, joten kiitos hyville opettajillemme, jotka meitä opettivat. Oppikoulussa käynti oli vähäistä, koska koulut sijaitsivat pitkien matkojen päässä, vaikka lahjakkaita oppilaita olisi ollut useitakin. Käytännön ja yleissivistäviin kouluihin oli kylässämme moni osallistunut, mainittavien oli kansanopisto. Mainittavien arvoinen oli myös itseopiskelu.

Kylämme asukkaat olivat enimmäkseen hyvin toimeentulevia. Pääasiallisin elinkeino oli maanviljelys ja karjanhoito. Ansiotuloista toimeentulevia oli pieni osa asukkaista. Maataloustyöt tehtiin siihen aikaan yleisesti hevosvoimalla. Hevoskanta olikin ensiluokasta, mikä oli tunnettua pitäjän ulkopuolellakin.

Maasto oli kumpuilevaa, josta oli hyvät näköalat naapurikyliin, erikoisesti laajaan Joentaan kylään, jonka erotti vain vuolaana virtaava Viisijoki, joka olikin kyläläisten ainoa uinti- ja virkistyspaikka. Ahkerasti sitä käytettiin kesän aikana hyväksi.

Koska maasto oli kumpuilevaa ja erikoisesti joen rantatöyräät korkeat, olivat hyvät mahdollisuudet hiihtoon ja mäenlaskuun. Erikoisesti hiihtourheilu oli kylässämme arvostettu, olipa nimekkäitä hiihtäjiäkin. Kylämme nuorisosaastui urheiluseuratoimintaan. Muikin seuratoiminta oli

pua, kertoo Leppäsen Marja.

Nyt hän asuu Vaasassa tyttärensä luona ja on hyvissä voimissa, näkee hyvin ja sukkaa kutoo, lehtiä lukee. Hän täytti viime elokuun 3. päivänä 90 vuotta.

vilkasta. Mainittavien oli marittayhdistys, joka toimi vireästi, järjestäen kutoma- ja ruoanlaittokursseja sekä ompeluiltoja kylän eri taloissa. Äitienpäivien järjestäminen kuului myös ohjelmaan, samoin illanvietot ohjelmineen olivat virkistäviä. Maatalouskerhotoimintaan myös kylässämme osallistuttiin. Vapaaehtoiseen maanpuolustustyöhön suojeluskuntaan kylämme nuoret miehet osallistuivat, samoin suojeluskunnan poikaosastoon kuului jäseniä. Lotta-Svärd-järjestöllä oli myös kylässämme jäseniä.

Kunnallisiin ja seurakunnallisiin luottamustoimiin oli kylästämme valittu myös työntekijöitä. Asukkaat olivat evankelisiluterilaisia. Kirkolle oli matkaa 5 km. Kylän asukkaat osallistuivat ahkerasti jumalanpalveluksiin, myös kirkollisia hartauksilaisuuksia oli usein kylän taloissa. Pyhäkoulutoiminta lasten keskuudessa oli myös vilkasta. Kaikenlainen kehitys oli merkille pantavaa niin maatalous- kuin kotitaloudellisella alalla.

Tällaista oli rauhallisen ja pienen maalaistalokylän elämä ennen talvisotaa. Sodan jälkeen sen asukkaat oli sijoitettu Etelä-Pohjanmaalle, lähinnä Jalasjärvelle ja Kauhajolle. Nyt heitä lienee vähän joka puolella Suomea. - Aili Hämmäläinen.

Metsäpirtti-nimen tarina

1500-luvulla Taipaleen linnassa oleva kasakkajoukko sai vangiksi partioretkellään muutamia miehiä. Heidät tuotiin Taipaleen linnan linnanvoudin kuulusteltaviksi. Yksi heistä oli Suven Uolo, joka pääsi karkaamaan vankilasta. Hän tuli Taipaleesta Novgorodiin menevää tietä ja poikkesi tieltä Kokkorpeen ja teki pienen savupirtin suuren näreen alle Kissanahon aholle Savinotkon luokse. Muutaman ajan päästä toi akkansa ja lapsensa myös sinne. Lepikon järvessä oli kalaa, Kokkorpeessa riistaa syötäväksi. Ympäristön asukkaat alkoivat nimittää hänen asuinpaikkaansa metsäpirtiksi ja niin olivat en-

Metsäpirtin kihupyhäjuhlista kirkon portin luona. Kihut pidettiin 6. kolm. jalk. sunnuntaina ja niille kerääntyi tuhansiin nouseva väkijoukko. Taustalla kunnantupa ja Leimolan kauppa.

Kirkonkylästä

Metsäpirtin kirkonkylä sijaitsi keskellä pitäjää. Maantie halkaisi kylän seudun, ja siitä erosi kaksi maantietä, toinen johti rajalle Laatokan rantaan ja toinen viereiseen naapuripitäjään. Ensimmäistien maanteiden kulmauksessa seisoi lahjoitusmaapatsas muistuttamassa menneistä ajoista. Vaaleankeltainen kirkko oli keskellä kirkonkylää juhlallisesti puistossaan, jossa vanhat, komeat hautapaadet vakavina muistuttivat ohikulkijoille tämän elämän katoavaisuudesta. Muutaman sadan metrin päässä kirkosta, samalla puolella tietä, oli iso, puistorikas, käytössä oleva hautausmaa. Kirkon vieressä oli kellotapuli. Väkeä saapui kirkkoon kirkko tulvilleen ainakin suurina juhlapäivinä ja kihupyhä. Jonkin matkaa kirkosta olivat pappilarakennukset tien samalla puolella. Kirkosta viistoon tien toisella puolella oli kansakoulu ulkorakennuksineen. Lähellä koulua oholla oli punainen nuorisoseurantalo, ja sen lähellä rajavartiostotalo.

Kylässä oli yksityis- ja osuuskauppoja, apteekki, lääkärin ja nimismiehen virkatalot, diakonissan koti, vanha kunnantalo sekä iso suojeluskuntatalo, jossa pidettiin paljon isänmaallisia iltamia ja juhlia sekä hoidettiin maanpuolustusta koskevia asioita.

Seudun läpi virtasi joki, joka maantien luona myllylaitoksen kohdalla pauhasi koskenä. Kesällä täytettiin jokea uima-altaana. Taaempana laajeni ikivihanta metsä runsaine metsämarjoinen, keväisine sinivuokkoineen ja keltaisine kulleroineen sekä talvella satumaisine hiihtolatuineen.

Kirkonkylän tienristeys.

simmäiset Suvet tulleet Metsäpirttiin. Siitä lähtien on ympäristöä nimetty Metsäpirtiksi. Tämän on kertonut Simolan äijä eli Helkki Susi, synt. 1840-luvulla ja kuollut 1912. - Helkki Tuokko -

Kirkonkylän piiri oli tiheästi asuttua seutua. Vieri vieressä oli paljon kauniita kotitaloja viljavine peltoineen, puistoinen ja niittyineen. Kodeissa asui onnellisia, iloisia ihmisiä, joiden jokapäiväinen elämä oli sangen viihtyisää ja sisältörikasta. Keskinäinen kanssakäyminen naapurien välillä oli vilkasta, välitöntä, avomielistä ja ystävällistä. Yhteiselämä oli sangen miellyttävää ja raittoisaa. He olivat vapautta rakastavia, korkeasti valistuneita kansalaisia, jotka kukin omalla elämänsäalallaan uskollisesti ja tarmokkaasti tekivät rauhanaikaista, kallista työtä kodin, uskonnon ja isänmaan hyväksi. Kovin vilkasta oli myöskin erilaisten seurojen, yhdistysten ja kerhojen toiminta. Mukana olivat niissä lapset, nuoret sekä vanhemmatkin ihmiset, kukin omisaan. Kykyjensä mukaan jokainen kantoi kortensa kokoon näihin yhteisiin rientoihin ja hommiin. Suurella innostuksella oltiin mukana maritta, lotta- ja suojeluskuntatyössä. Nuorisoseura järjesti iltoja ja juhlia viikonloppuina ja pyhäisin, mutta usein myöskin arkiltoina. Ohjelmat olivat monipuolisia ja arvokkaita puheineen, esitelmineen, näytelmineen, runo-, laulu- ja soittoesityksineen, kansantanssineen, vuoroesityksineen, leikkeineen ynnä muine ohjelmasuorituksineen. Nuorisoseuralla oli iso sekakuoro, joka esiintyi tilaisuuksissa juhlistaan niitä monipuolisilla lauluohjelmillaan. Urheilu liittyi myöskin hyvin kiinteästi seuran toimintaan. Lopussa oli aina hauskaa karkeloa. Nuorisoseuratyö eri muotoineen oli hyvin tuloksellista, hedelmää kantavaa sivistys- ja valistustyötä, kasvatusta uskoa, toivoa ja rakkautta kotiseutua, sen kansaa ja tulevaisuutta kohtaan.

Lasten ja varhaisnuorisoon keskeisimpänä opinahjona oli kansakoulu. Siellä oli monta opettajaa. Yhteistyö nousevan polven parissa oli kiitkatonta ja sopuisaa. Koulussa vallitsi työtoverien kesken lämmin ja hyvä henki. Polku luokan läpi, - toisessa päässä asuvien luo toisesta päästä, - ei ollut nurmettunut. Suhteet kotien ja koulun välillä olivat mitä parhaimmat ja toisillensa tukea antavat. Opettajia kutsuttiin vieraillemaan lasten koteihin, ja mielihyvällä kutsua noudatettiin. Koulumaailmassa sattuu yhtä sun toista joka päivä. Jokin tapaus voi jäädä mieleen pitkiksiin ajoiksi. Eräällä naisopettajalla oli aina tapana päättää koulupäivä virrenveisuulla ja Herran siunauksella. Eräänä päivänä ei opettaja loppurukouksissa lukeutakaan Herran siunausta. Veisattiin vain virsi, hyvästeltiin ja kehoitettiin lapsia lähtemään kotiin. Mutta kukaan ei hievahtanutkaan paikaltaan. Seisoivat vain hiljaa kädet ristissä katsoen hyvin totisina ja odottavan näköisinä opet-

tajaa. Ihmetellen opettaja tuijotti heitä vastaan kysyen viimein: "No, mitä nyt, miksi ette lähdekään?" Silloin kuului pojan ääni luokan keskeltä vakavana ja topakkana: "Meitä pittää siunta." Vielä piti opettajankin panna käteensä ristiin, kumartaa päänsä ja lukea Herran siunaus. Sen jälkeen lähtivät kaikki tyytyväisinä kotiin, kun olivat saaneet siunauksen. Samalla opettajalla oli myös tapana lapsia hyvästellessään sanoa heille: "Vie-kää nyt terveisiä koulusta kotiin äidille." Eräänä päivänä kuului silloin peräviriltä iloinen, kysyvä pojan ääni: "Opettaja, eikös isäl-lekin saa viedä terveisiä?" "No saahan toki", sanoi opettaja, "vie-kää vain isällekin terveisiä." Siitä päivästä lähtien sai isäkin terveisiä koulusta. Oppilaat olivat kilttejä, ja menestyivät hyvin koulussa. Joka vuosi lähti osa heistä jatkamaan opintojaan ylempissä kouluissa kaupunkieihin. Opettajat tunsivat suurta vastuuta vaativassa koulutyössään, ja uhrasivat kaiken voimansa ja aikansa sen onnistumiseksi. Kohokohtina kouluelämässä olivat ajankohtaiset koulujuhlat ja keväällä äitienpäivät. Lisäksi opettajat joutuivat hyvin aktiivisesti olemaan yhteistyössä mukana ja ottamaan osaa kaikkiin koulun ulkopuolella oleviin rientoihin ja eri järjestöjen toimintaan. Ei kovin kaukana koulusta oli vanha kunnantalo, johon oli sijoitettu suuri kunnan kantakirjasto, jota kaikki ikäluokat ahkerasti käyttivät. Kirjaston hoitajina toimivat opettajat. Naapurikoulujen opettajat kyläilivät ahkerasti kirkonkylän koululla käydessään kirkolla asioimassa. Eikä kirkonkylän opettajat unohtaneet vastavierailuja heidän luonaan. Ne olivat herttaisia ja mielenkiintoisia ru-patteluhetkiä kahvikupposten ääressä. Opettajain kokouksia pidettiin useimmiten kirkonkylässä, joissa keskusteltiin koulujen välisistä kilpailuista ynnä muista yhteisistä asioista. Samalla ne olivat opettajien yhteisiä seurustelu- ja virkistystilaisuuksia.

Hengellinen elämäkin oli virkeää. Kristillinen yhdistys oli vireässä toiminnassa, järjestäen kokouksia ja juhlia, joissa oli tarjolla runsaasti hengellistä ohjelmaa. Kirkkokuoro kohotti juhlatunnelmaa jumalanpalveluksissa ja muissa kirkollisissa toimituksissa. Erityisen kaunista kuultavaa olivat hengellisen kitarakuoron ihanat soitto- ja lauluesitykset eri tilaisuuksissa. Pappien lisäksi oli seurakunnassa monta pätevää ja hyvää maallikkosaarnaajaa, jotka sunnuntai- ja arki-iltoinakin pitivät hartaushetkiä kodeissa ja kouluilla. Näihinkin tilaisuuksiin ko-koonnut paljon kansaa. Vieraita puhujia kävi seurakunnassa usein. Diakoniatyö oli käytännöllistä, auttavaa ja palvelevaa senlaatuista apua tarvitseville. Aika ajoin järjestettiin raamattu-, pyhäkoulun-